Potenciar el llenguatge del desig en les TLD

written by Jesica Martín | 6 de July de 2024



El llenguatge que usem quan ens comuniquem amb altres persones és important per les interaccions i relacions que creem. Això resulta fonamental a les escoles, on el professorat s'esforça per aconseguir que el seu alumnat veja allò que és bo per a ells i elles com a atractiu; és a dir, per parlar-los unint el llenguatge de l'ètica amb el llenguatge del desig. Per això, és fonamental conéixer el que ens diuen les evidències científiques sobre **la importància d'usar el llenguatge del desig cap a les relacions no violentes** i com potenciar-lo, en este cas, durant les tertúlies literàries dialògiques.

El llenguatge del desig és la capacitat del llenguatge per a generar atracció. Este llenguatge predomina entre els diàlegs de les i els adolescents, però també és utilitzat en els mitjans de comunicació, en les xarxes socials i en altres contextos que ells consideren atractius. A més, té en compte els desitjos i gustos dels adolescents, per la qual cosa desencadena emocions i accions. El llenguatge del desig es pot expressar també mitjançant el llenguatge no verbal, acompanyat de gestos, mirades, postura corporal, distanciament, etc.

El llenguatge de l'ètica, per part seua, és la forma del llenguatge que utilitzem per a descriure valors. Sovint és

usat per docents i famílies per a descriure com a bones o convenients a aquelles persones que representen valors i relacions ètiques. No obstant això, estos diàlegs que utilitzem en el llenguatge de l'ètica a vegades són vistos per les i els adolescents com a avorrits i poc atractius.

Les tertúlies literàries dialògiques són una ferramenta de reflexió i definició col·lectiva de què és bo i què és dolent, sobre la base dels diàlegs que es produïxen, per a després interioritzar un model alternatiu no violent i utilitzar-lo en la nostra vida diària. En este espai educatiu de diàleg es potencia l'acostament de l'alumnat (de totes les edats, gènere, cultura o capacitat) a les obres de la literatura universal, desenvolupant així les condicions perquè es produïsca un diàleg entre iguals que unisca el llenguatge del desig i el de l'ètica. És en este entorn on **el nostre alumnat expressa les seues reflexions i els seus sentiments usant el llenguatge del desig. Les millors obres literàries universals** aporten, entre altres beneficis, coneixement i un acostament a valors universalment destacats, aconseguint una major reflexió i comprensió sobre la nostra societat. Les interaccions socials que es donen en les tertúlies porten a les persones participants a usar i dirigir el llenguatge del desig cap a amistats i relacions que compartixen els millors valors universalment reconeguts, però sense renunciar a l'atracció i la passió.

Exemple d'això són les tertúlies literàries dialògiques realitzades en l'IES La Albericia de Santander, en l'assignatura de Francés (segona llengua estrangera), amb el clàssic literari *Les Misérables* de Victor Hugo. A més de millorar el coneixement, el vocabulari i l'argumentació en una segona llengua estrangera, sorgix constantment el llenguatge del desig per part de les i els adolescents, per a parlar de les temàtiques relacionades amb el desig com

ara l'amor romàntic, l'atracció basada en valors i la valentia dels personatges que apareixen en l'obra.

L'amor romàntic està molt injuriat en la societat actual. Malgrat que **les investigacions ens mostren que l'amor romàntic contribuïx a tindre relacions de qualitat on s'unix el desig amb els millors sentiments**, el discurs coercitiu dominant influïx en la socialització, vinculant l'atractiu amb persones i relacions violentes, mentres que les persones i relacions no violentes moltes vegades es perceben com a convenients, però poc atractives. No obstant això, en les tertúlies literàries dialògiques, el llenguatge del desig combinat amb el de l'ètica trenca este discurs coercitiu i construïx col·lectivament els atributs que fan a una persona desitjable o indesitjable.

> *«Peu importe à quel point Tholomyès est beau et populaire, je ne voudrais pas avoir un mari comme lui, car il a fini par mettre Fantine enceinte, toute seule avec une fille, et les a abandonnées.» («Per molt guapo i popular que siga Tholomyès, no m'agradaria tindre una parella com ell, perquè al final va deixar a Fantine embarassada, totalment sola amb una filla, i les ha abandonades»). B.V. 4t ESO, sobre Els Miserables.*

D'igual forma, en la tertúlia literària, **l'alumnat establix col·lectivament l'atractiu basat en els valors dels personatges de l'obra** usant el llenguatge del desig:

> *«À mon avis, Fantine est très généreuse et une bonne mère car elle est capable de vendre tout ce qu'elle a, même ses propres dents, pour que sa fille soit bien.» («Al meu entendre, Fantine és molt generosa i bona mare perquè és capaç de vendre tot el que té, fins i tot les seues pròpies dents, perquè la seua filla estiga bé»). C.P. 4t ESO, sobre Els Miserables.*

> *«Je n’aime pas les collègues de l’atelier où travaille Fantine, ils font des commérages et lui reprochent d’être une mère célibataire pour la licencier. Je préfère avoir des collègues qui m’aident et m’écoutent.» («No m’agraden les companyes del taller on treballa Fantine, són tafaners i la critiquen per ser mare soltera per tal que la despatxen del treball. Preferisc tindre companys que m’ajuden i m’escolten»). A.B. 4t ESO, sobre Els Miserables.*

I, finalment, utilitzen el llenguatge del desig per a descriure també l’atracció cap als personatges valents, cap a aquells que es posicionen.

> *«Il me semble très courageux que le maire Madeleine se présente au procès contre Champmathieu pour le défendre et dire toute la vérité même si cela lui faisait du mal. Nous aimerions tous être défendus si nous sommes innocents.» («A mi em sembla molt valent que l’alcalde Madeleine es presente en el juí contra Champmathieu per a defendre’l i comptar tota la veritat, encara que el perjudicara a ell mateix. A tots ens agradaria que ens defengueren si som innocents»). L.V. 4t ESO, sobre Els Miserables.*

Per tot això, **resulta fonamental que persones adultes, professorat i famílies, que usen el llenguatge de l’ètica, incorporen i potencien també el llenguatge del desig durant les seues interaccions amb els i les joves** quan sorgisquen temàtiques relacionades amb el desig, com ara l’amor romàntic, l’atractiu basat en valors o la valentia. A més, podem i hem d’aprofitar les intervencions de l’alumnat i el seu llenguatge del desig per a emfatitzar el discurs sobre

conductes igualitàries, fer reflexionar sobre els comentaris realitzats i aconseguir així un rebuig cap a les conductes violentes.

Com a docents, familiars o moderadors i moderadores de tertúlies literàries, hem de **crear un discurs alternatiu dins dels diferents espais de diàleg i interacció en els quals participen les i els joves, incorporant el llenguatge del desig i unint-lo al llenguatge de l'ètica** per a centrar l'atenció i dirigir-la cap a models alternatius d'atracció i relacions lliures de violència.

[Fotografia d'aula de l'autora]